

NACIONĀLAIS
ATTĪSTĪBAS
PLĀNS 2020

EIROPAS SAVIENĪBA

Eiropas Reģionālās
attīstības fonds

I E G U L D Ī J U M S T A V Ā N Ā K O T N Ē

ERAF projekts "Atbalsts starptautiskās sadarbības projektiem pētniecībā un inovācijās" Nr. 1.1.1.5.

Informatīvs seminārs CERN Nacionālā kontaktpunkta rīcības plāna īstenošanai

Kopsavilkums

20.11.2019, Rīgā

semināra vadītājs T. Torims

Semināra dienas kārtība un rādītās prezentācijas ir pieejamas tiešsaistē:

<https://indico.cern.ch/event/860840/>

1. CERN Latvija grupas pirmo tikšanos atklāja Augstas enerģijas daļiņu fizikas un paātrinātāju tehnoloģiju centra direktors Toms Torims uzsverot, ka CERN Latvijas grupa ir kritiski svarīgs instruments, lai nodrošinātu gan nepieciešamās informācijas apriti, gan to, lai mēs kā partneri gūstam pievienoto vērtību no Latvijas iestāšanās CERN. Sākotnēji ieguldītie resursi, tiks saņemti atpakaļ vidējā un ilgtermiņā. CERN Latvijas grupas sadarbības princips ir koleģiāls, atklāts un uz sadarbību vērst. Iestāšanās CERN nav RTU projekts, bet gan Latvijas valsts projekts. RTU ir kā dzinējspēks, jo ļoti labi redz ceļu izaugsmei. Rezumējot T. Torims semināra dalībniekiem uzsver Latvijas iestāšanās CERN priekšrocības: a) Ieguldījums fundamentālai un pielietojamai zinātnes attīstībai, jo CERN kalpo kā laboratorija zinātnes attīstībā; b) Industrijai – iespēja gūt peļņu un gūt piekļuvi jaunākajām tehnoloģijām.
2. CERN starptautisko attiecību nodaļas vecākais padomnieks Prof. Christoph Schaefer sveic semināra dalībniekus un norāda, ka tik laba un daudzpusīga ieinteresēto pušu pārstāvniecība šajā tikšanās reizē ir uzskatāms apliecinājums Latvijas interesei par sadarbību ar CERN. "Mēs esam ļoti pozitīvi noskaņoti par Latvijas iestāšanos 2021 gadā. Latvijai tās ir jaunas iespējas daļiņu fizikā. CERN kopējais budžets zinātnei ir 1,2 miljardi Šveices franku gadā. CERN nodrošina lielisku infrastruktūru zinātniskajam darbam, piedaloties eksperimentos Latvijas zinātniekiem ir iespējams iegūt ekselentas zināšanas strādājot kopā ar pieredzējušiem zinātniekiem. Šobrīd visas CERN dalībvalstis diskutē par jauniem attīstības virzieniem daļiņu fizikā, kā arī lai izbūvētu jaunu infrastruktūru, ir nepieciešamas daudzveidīgas tehnoloģijas un civilās būvniecības pakalpojumi, tādēļ šis ir īstais brīdis Latvijai pievienoties mums ar saviem resursiem. Jūs atverat durvis uz infrastruktūru kuru jūs kā valsts nevarētu atļauties iegādāties. Varbūt kādam nepatīk konkurence, taču ja mēs gribam kvalitāti, tad sāncensība ir nepieciešama, jo tā rada pievienot vērtību. Tādā veidā jūs investējat paši savā attīstībā"

3. LR Ārlietu ministrijas Drošības politikas un starptautisko organizāciju direkcijas vadītājs-vēstnieks Kaspars Ozoliņš uzsver, ka Latvijai jau ilgāku laiku ir bijusi interese un iesaiste kļūt CERN dalībvalsts, kas ir ekscelences centrs. "Mums ir vēlme, griba un plāns kļūt par šīs zinātniskākās ekscelences centra daļu." K.Ozoliņš apliecina Ārlietu ministrijas atbalstu "Lai tiem, kas ir izvēlējušies šo fizikas novirzienu nav jābrauc neatgriezeniski prom no Latvija strādāt citu valstu interesēs" un uzsver, ka saskata nepieciešamību pēc Ārlietu ministrijas atbalsta tieši iestāšanas procesa laikā- strādājot ar esošajām dalībvalstīm, atbalstot/ lobējot pozitīva lēmuma pieņemšanu par Latviju CERN. Tāpat, K.Ozoliņš secina, ka CERN Baltijas grupas izveide pirms CERN Latvijas grupas, veiksmīgi kalpo kā "zinātniskās vilkmes elements" nacionālās grupas darbā.
4. Izglītības un zinātnes ministrijas Valsts sekretāra vietnieks - Augstākās izglītības, zinātnes un inovāciju departamenta direktors Dmitrijs Stepanovs savā uzrunā izsaka pateicību T.Torimam par CERN Nacionālā Kontaktpunkta efektīvu vadību un norāda, ka Kontaktpunkts, kaut arī institucionāli ir saistīts ar RTU, taču sadarbojas ar pilnīgi visām ieinteresētajām pusēm. D.Stepanovs izsaka cerību par 7-8.klašu skolēnu braucienu organizēšanu uz CERN, lai tas pēc sava mēroga iedvesmo nākamās izglītības izvēlei. Jau šobrīd CERN apmeklējums atstāj fizikas skolotājiem pozitīvu iespaidu uz tālākajiem fizikas mācību rezultātiem. D.Stepanovs piebilst, ka kaut arī joprojām balstāmies uz ražošanu ar zemu pievienoto vērtību, situācija ir manāmi uzlabojusies. Zinātnes vērtība citur Eiropā ir ļoti augsta, mums uz to jātiecas. Šogad ir apstiprināts budžets 300 000 EUR apmērā Valsts pētījumu programmai daļiņu fizikā un paātrinātāju tehnoloģijā. Tāpat, valdība šogad ir apstiprinājusi Ceļa karti, jeb informatīvo ziņojumu par Latvijas ceļu uz CERN – sākotnēji par asociēto valsti un tad par dalībvalsti. "Dalība šādās starptautiskās organizācijās ceļ zinātnes ekscelenci un CERN ir organizācija, kas vērsta gan uz uzņēmējiem un zinātni. Prieks redzēt, ka ne tikai mēs esam ieinteresēti, bet arī CERN ir atvērts jauniem dalībniekiem", atzīst D.Stepanovs.
5. Fizikas un matemātikas fakultātes profesors un Eksperimentālās fizikas katedras vadītājs Mārcis Auziņš atzīst "Būtu par maz, ja Latvija veidotu šo sadarbības platformu, bet nebūt gatava piedalīties augstas fizikas daļiņu pētījumos. Tādēļ nepieciešams radīt jaunus speciālistus." Lietuva un Igaunija ir ļoti līdzīgā situācijā, kādā šobrīd ir Latvija, un šādu speciālistu pieejamība ir ierobežota. Tādēļ viens no CERN Baltijas grupas, kuras sastāvā ir astoņas lielas universitātes, mērķiem izveidot kopīgu augstas fizikas daļiņu studiju programmu doktora un tad maģistra programmu. Sākotnēji šī programma tiek veidota Latvijā, Programmas nosaukums "Augstas enerģijas fizika un paātrinātāju tehnoloģijas. Šīs programmas izstrāde daļēji tiks finansēta no SAM 8.2.1. līdzekļiem. Kas būs tie, kas varēs startēt uz doktora programmu? Plānots, ka sākotnēji tiks nodrošināta lielāka apmācību daļa, lai ievadītu tēmā, vēlāk, pēc maģistra programmas izveides akcents būs uz pētniecību. Šīs programmas izstrāde ir veiksmīgs piemērs LU un RTU sadarbībai, kā arī demonstrē astoņu universitāšu labu sadarbību Baltijā.
6. Primekss SIA mārketinga vadītājs Andis Sproģis iepazīstina ar uzņēmuma sadarbību ar CERN. Šobrīd ir atvērti divi projekti kopsadarbības projekti ar LU un RTU dažādā statusā, abi balstīti uz CERN interesi materiālzinātnē. Viens ir materiālizpētes projekts- saistīts radiācijas ietekmi un nepieciešamību radīt materiālu, kas būtu rezistents pret gāzes un šķidrums noplūdēm, un kas ražots izmantojot bezrukuma betona tehnoloģiju. Otrs projekts tiek īstenots CMS eksperimenta ietvaros, un tajā Primekss pēta esošās betona grīdas problēmas un rukšanas iemeslus, š.g. 4.decembrī ir paredzēta prezentācija ar izpētes rezultātiem.

7. SIA Dati Group valdes priekšsēdētājs Aldis Gulbis saskata lielu potenciālu uzņēmuma sadarbībai ar CERN - CERN atļauj izmantot atvērtās tehnoloģijas un šī pieeja rada priekšrocību un iespēju maziem un vidējiem IT uzņēmumiem, kas ir daudz fleksiblāki uzņēmēju kopienu veidošanā un ļauj apsteigt lielos "biznesa vaļus".

Pieņemtie lēmumi:

8. Ir izveidota CERN Latvijas grupa ar mērķi veicināt Latvijas universitāšu, uzņēmumu un citu ieinteresēto pušu sadarbību ar CERN. Visas iesaistītās puses atbalsta grupas darbību;
9. CERN starptautisko attiecību nodaļas vecākais padomnieks Prof. Christoph Schaefer pauž nedalītu CERN atbalstu un ieinteresētību mērķos idejās un darbos;
10. CERN Latvijas grupas pārstāvji, tai skaitā LTRK, uzņēmēji, LR Ekonomikas ministrija, LR Ārlietu ministrija, LR Izglītības un zinātnes ministrija atbalsta Latvijas virzību uz CERN;
11. CERN Latvijas grupas pārstāvji pauž skaidru atbalstu CERN Baltijas grupas darbam un CERN Nacionālā Kontaktpunkta aktivitātēm;
12. CERN Nacionālais Kontaktpunkts koordinēs Latvijas grupas darbu. Tiks izveidots ieinteresēto pušu saraksts ar kontaktinformāciju, kā arī šis tikšanās kopsavilkums. Abi dokumenti būs pieejami tiešsaistē <https://indico.cern.ch/event/860840/>;
13. CERN Latvijas grupas sanāksmes tiks organizētas reizi ceturksnī;
14. CERN Indico platforma tiks izmantota kā informācijas platforma Latvijas grupas sanāksmju koordinēšanai;
15. CERN Latvijas grupas un citas CERN Nacionālā Kontaktpunkta aktivitātes tiks publicētas RTU Augstas enerģijas daļiņu fizikas un paātrinātāju tehnoloģiju centra mājas lapā <https://www.rtu.lv/lv/aef>.